

מנה בנת

לע"צ הגה"ק משה יהושע בן
רבי חיים מאיר הגר זצ"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

יבמות יג-יט שינון הדף היומי בדרך קצרו פרשת צו תשפ"ב 116

אגודות אגודות, ולא דרשו רק לגוף הפרשה שהתורה אומרת שלא יעשו חבורה על מת, שא"כ היה צריך לכתוב לא תגודדו וכתוב תתגודדו לדרוש שלא יעשו אגודות אגודות, ואין לומר שהתורה רק דרשה לענין אגודות שא"כ היה צריך לכתוב לא תגודדו, וכתוב לא תתגודדו, לדרוש לענין חבורה על מת וגם לענין שלא יעשו אגודות אגודות, ואמר ר' יוחנן שכבר שנינו מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עושים, ומקום שנהגו שלא לעשות אין עושים, אמר לו ר"ל אני מקשה לך מאיסור כמו שאמר רב שמן בר אבא בשם ר' יוחנן שלומדים מלקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם, שחכמים תיקנו הרבה זמנים, ומה אתה מוכיח ממנהג מלאכה בערב פסח, אך באמת גם שם ישנה משנה שזה איסור שכתוב שבלי ל"ד ניסן ב"ש אוסרים וב"ה מתירים אמר ר' יוחנן ששם אין לא תתגודדו כיון שהרואה אומר עליו שאין לו מלאכה לעשות, והוכיח ר' יוחנן ממשנתנו שב"ש התירו הצרות לאחים וב"ה אסרו

דף יד אמר ר"ל שבאמת ב"ש לא עשו כדבריהם, ור' יוחנן סובר שב"ש עשו כדבריהם, ורב סובר שלא עשו כדבריהם, ושמואל סובר שעשו כדבריהם, אך קשה שקודם שיצאה בת קול שהלכה כב"ה מה יסביר המ"ד שלא עשו כב"ש, ואחר בת קול מה יסביר המ"ד שעשו כדבריהם, יש לומר שנחלקו קודם בת קול והיינו שב"ה הם הרוב ולכן סוברים ר"ל ורב שלא עשו, ור' יוחנן ושמואל סוברים שעשו כדבריהם שלא הלכו כאן אחר רוב כי ב"ש מחודדים יותר, ולשינא בתרא נחלקו אחר שיצאה בת קול, ורב ור"ל סוברים שלא עשו כי יצאה הבת קול, ושמואל ור' יוחנן סוברים שעשו כר' יהושע שלא משגיחים בבת קול, ואביי מבאר שלמ"ד עשו חששו לאגודות אגודות רק בשני בתי דינים בעיר אחת, אך לא חששו בב"ד בב' עיירות, ורבא מקשה שב"ש וב"ה זה כשני ב"ד בעיר אחת, אלא מבאר רבא שחששו ללא תתגודדו דוקא בב"ד אחד שחצי אומרים כך וחצי אומרים כך, אך בשני ב"ד בעיר אחת לא חששו, ויש להוכיח ממה ששנינו שבמקומו של ר"א כרתו עצים לעשות פחמים בשבת לעשות ברזל למילה, ובמקומו של ר' יוסי הגלילי אכלו בשר עוף בחלב, ומשמע שבמקומו של ר"ע לא עשו מכשירי מילה, כמו שאמר ר"ע שמלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת דוחה שבת, ומה שאי אפשר לעשותה מער"ש אינה דוחה שבת, אך לא קשה משם שבאמת זה מקום אחר, אך המקשה הבין שמשום חומרא של שבת כל העולם הוא כמקום אחד, ויש להוכיח מר' אבהו שכשהגיע למקומו של ריב"ל הוא טלטל נר, ובמקומו של ר' יוחנן הוא לא טלטל נר, ולכאורה לא קשה שהרי אמרנו שבמקומות אחרים זה שונה, ויש לומר שהקושיא היא על ר' אבהו עצמו שנהג אחרת בשני מקומות, ויש לדחות שהוא סבר כריב"ל, והוא החמיר לפני ר' יוחנן הוא החמיר, ואף שמשרתו עמו הוא מודיע לו שלא יטלטל מפני כבוד ר' יוחנן, ולכאורה יש להוכיח מהמשך המשנה שלא נמנעו מלישא אלו מאלו ומשמע שלא נהגו כשיטתם ולכן נשאו מהם, אך אם נהגו מדוע לא נמנעו, ואמנם ב"ש יכלו לישא מב"ה כיון שזה רק יבמה לשוק, אך ב"ה לא יוכלו לישא מב"ש כיון שלשיטתם הם ממזרים כיון שהם חייבי כריתות, ואין לומר שב"ה סברו שאין ממזר מחייבי כריתות, שהרי ר"א אומר שאף שנחלקו ב"ש וב"ה בצרות כולם מודים שאין ממזר אלא מאיסור ערוה וענוש בו כרת, א"כ מוכח שב"ש לא נהגו כשיטתם, ויש לומר שאכן נהגו כשיטתם וכשקרה מקרה הם מודיעים להם, וכן מוכח בסיפא שכל הטהרות והטומאות שאלו טיהרו ואלו טימאו לא נמנעו לעשות טהרה יחד עמוד ב א"כ מוכרח שהודיעו להם שאל"כ אמנם ב"ש לא נמנעו מב"ה כיון שמה שטימאו ב"ה טהור לב"ש, אך ב"ה צריכים להמנע מב"ש כיון שזה טמא

דף יג רב זביד אומר שאין בנים ללא סימנים, ואין לומר שנבדוק אם ילדה, שיש לחשוש שהם נשרו, אך זה מובן למ"ד שחששו לנשירה, ולמ"ד שלא חששו לנשירה א"כ נבדוק, ויש לומר שחששו שהם נשרו בגלל צער הלידה.

רב יהודה אומר שמה שצרות צרותיהן פוטרות לומדים מהפסוק לצרור, שהתורה ריבתה הרבה צרות, ורב אשי אומר שיש ללמוד מסברא שאם הצרה אסורה כי היא במקום ערוה א"כ גם הצרת צרה היא במקום ערוה.

שנינו במשנה שבמתו או נתגרשו הצרה חייבת ביבום, ומשמע אפילו כנס ואח"כ גירש, ולקמן שנינו שכשהיו ג' אחים וב' מהם נשואים לב' אחיות ואחד נשוי לנכרית, ואחד מהנשואין לאחיות גירש את אשתו ומת הנשוי נכרית וכנסה האח שגירש, בזה נאמר מתו או נתגרשו צרותיהן מותרות, ומשמע שדוקא בגירש ואח"כ כנס אינה צרה, אך אם כנס ואח"כ גירש אסורה, ואמר ר' ירמיה שנחלקו בזה תנאים שאם הנישואים הראשונים מפילים אסורה אם כנס קודם שגירש, והמתיר סובר שהמיתה מפלת וא"כ לא נפלה לו כצרת ערוה, ורבא סובר שזה תנא אחד וכתבו בדרך של זו וא"צ לומר זו.

שנינו במשנה שאם היא יכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתיבמת, לכאורה מוכח מכאן כדעת ר' אושעיא שהיא ממאנת לזיקתו ולא למאמרו, ויש לדחות שצרת ערוה חמורה יותר, כמו שאמר רמי בר יחזקאל שהממאנת בבעל מותרת באביו והממאנת ביבם אסורה לאביו, שהיא נראית ככלתו משעת נפילה, וכן כאן משעת נפילה היא כצרת בתו.

משנה יש שש עריות חמורות שכיון שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות, והיינו אמו ואשת אביו ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחי אביו ואשת אחיו מאביו, וב"ש מתירים את הצרות ביבום וב"ה אוסרים, עמוד ב ואם חלצו, לב"ש פסולה לכהונה ולב"ה מותרת לכהונה, ואם התיבמו לב"ש הבנים כשרים בקהל ולב"ה הם פסולים לקהל, ואע"פ שאלו אוסרים ואלו מתירים ואלו פוסלים ואלו מכשירים לא נמנעו ב"ש וב"ה לישא נשים זה מזה, וכן בכל הטהרות והטומאות שאלו טיהרו ואלו טמאו לא נמנעו מלעשות טהרות אלו עם אלו. גמרא ר"ש בן פזי מבאר שב"ש למדו מהפסוק לא תהא אשת המת החוצה, כלומר שיש פנימית, והתורה אומרת לא תהא, וב"ה למדו מפסוק זה כדברי רב יהודה בשם רב שאין קידושין תופסים ביבמה, שכתוב לא תהיה אשת המת החוצה שלא יהיה בה הויה לזר, וב"ש לא לומדים לכך כי לא כתוב לחוץ אלא חוצה, וב"ה סוברים שחוצה זה כמו לחוץ כדברי ר' נחמיה שכל חיבה שצריכה ל' בתחילתה הוסיף לה ה' בסופה, וכן שנו אצל ר' ישמעאל שכתוב אלים אלימה, מחנים מחנימה, מצרים מצרימה, דבלתימה, ירושלימה, מדברה, וב"ש לומדים שאין קידושין תופסים ביבמה מהפסוק לאיש זר, ואמנם גם ב"ה לומדים מלאיש זר, ומהחוצה יש ללמוד לרבות את הארוסה, וב"ש לומדים לרבות הארוסה מחוצה החוצה, וב"ה לא דורשים שהה' מיותרת, ורבא מבאר שטעמם של ב"ש שאין איסור ערוה חל על אשת אחיו, אך לכאורה זה דוקא כשנשא המת ואח"כ נשא החי את אחותה שאיסור אשת אח קדם, אך אם נשא החי קודם איסור אחות אשה קדם, ויש לומר שלא חל בה איסור אשת אח וא"כ הצרת ערוה היא שלא במקום מצוה ומותרת.

לכאורה לב"ה פשוט שהחליצה בצרה לא תפסול לכהונה, יש לומר שבא להוציא מדעת ר' יוחנן בן נורי שיש לתקן שהצרות יחלצו ולא יתיבמו, קמ"ל שאין צורך כלל בחליצה.

מה שהמשנה מוסיפה בסיפא שאם התיבמו ב"ה פוסלים, יש לומר שאגב שכתוב חלצו כתוב מה הדין בנתייבמו.

שנינו במשנה שמגילה נקראת ב"א י"ב י"ג י"ד וט"ו לא פחות ולא יותר, והקשה ר"ל הרי נאמר לא תתגודדו, ודרשו שלא יעשו

לשיטתם אלא שהודיעו להם, ומה שצריך להביא ראיה מהסיפא ולא אומרים את זה בצרה, כי יתכן שלא הודיעו כי בצרה יש קול. **מה שאמר ר"א** שכולם מודים שיש ממזר מערוה של חייבי כריתות, יש להקשות שודאי ב"ש יודו שצרה שיצאה ללא חליצה זה רק חייבי לאוים ואין שם ממזרות, וב"ה לא צריכים להודות בזה לב"ש כי צרה שהתיבמה זה חייבי כריתות לב"ה, וצריך לומר שב"ש הודו לב"ה ובא להוציא מדעת ר"ע שיש ממזר מחייבי לאוים, קמ"ל שאין ממזרות מיבמה לשוק, ולכאורה יש להוכיח ממה ששנינו שאף שב"ש וב"ה נחלקו בצרות ובאחיות ובגט ישן ובספק אשת איש ובמגרש ולנה עמו בפונדקי ובכסף ושוה כסף בפרוטה ובשוה פרוטה, בכ"ז לא נמנעו ב"ש מלישא מב"ה ולא ב"ה מב"ש שחיבה ורעות נהגו זה בזה לקיים מה שנאמר **האמת והשלום אהבו**, ור"ש אומר שנמנעו מהודאי ולא מהספק וזה מוכן אם נהגו כשיטתם, אך אם לא נהגו מדוע נמנעו, אך יש לדחות שגם אם עשו מוכן שב"ה נמנעו מב"ש כי זה חייבי כריתות, אך ב"ש לא צריכים להמנע מב"ה שמתירים צרה ללא חליצה שזה רק חייבי לאוים והם כשרים, ויש לבאר כדברי ר"נ בר יצחק שהכוונה על הצרה עצמה, ומה שאמר ר"ש שנמנעו מודאי ולא מספק לכאורה גם ספק דאורייתא אסור, יש לומר שהכוונה שמן הסתם לא נמנעו שסמכו על כך שהיו מודיעים להם לפרוש, אך קשה לפ"ז מה מוסיפה הברייתא שאהבה ורעות נהגו זה בזה, יש לומר שהחידוש הוא שכל הברייתא כר"ש, אך יש להוכיח מר' יוחנן בן נורי שאמר היאך רווחת ההלכה בישראל אם נעשה כב"ש הולד יהיה ממזר לב"ה, ואם נעשה כב"ה הולד יהיה פגום לב"ש, אלא נתקן לצרות שיחלצו ולא יתיבמו,

דף טו ולא הספיקו לגמור את הדבר ונטרפה השעה, אמר רשב"ג מה נעשה לצרות הראשונות שלא חלצו, ומשמע שנהגו כשיטתם, ולכן אמר רשב"ג מה נעשה, אך אם לא עשו מה שייך לומר מה נעשה, ויש לומר שרשב"ג דיבר על הצרות שכבר יצאו לשוק לב"ש שאם נאמר להם שיחלצו הן ימאסו על בעליהן, ואין לומר שנמאס אותם כי התורה דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, אך יש להוכיח מדברי ר"ט שאמר תאבני מתי תבא צרת הבת לידי ואשאנה, ומשמע שישאנה כב"ש, ויש לומר ואשיאנה לשוק כב"ה, שלא כדברי ר' יוחנן בן נורי, ויש להוכיח מבתו של רבן גמליאל שהיתה נשואה לאבא אחיו והוא מת ללא בנים, ורבן גמליאל יבם את צרתה, אך יש לדחות שודאי ר"ג נכדו של הלל אינו מב"ש אלא שבתו היתה אילונית, אך לפ"ז מה שכתוב בסיפא שאחרים אומרים שבתו של ר"ג היתה אילונית א"כ ת"ק סבר שהיא לא היתה אילונית, ויש לומר שת"ק סבר שבעלה לא ידע שהיא אילונית וא"כ צרתה מותרת לב"ה, או שמדובר שאחיו אבא גירשה קודם והיא לא נפלה ליבום, ות"ק אחז שבכנס ובסוף גירש צרתה מותרת לב"ה, ולאחרים אסורה ולכן הם אמרו שהיא היתה אילונית, או שנחלקו אם יש תנאי בביאה ולאבא היה תנאי שלא התקיים ולכן היא לא היתה אשתו וצרתה מותרת, ולאחרים אין תנאי ולכן אמרו שהיא היתה אילונית, ורב משרשיא מקשה ממה ששנינו שר"ע ליקט אתרוג בא' שבט ונהג בו ב' עישורים כב"ש וכב"ה, א"כ מוכח שנהגו כשיטתם, ויש לדחות שר"ע הסתפק בלימודו מה דעת ב"ה א' שבט או ט"ו שבט, ומר זוטרא מקשה ששנינו שכלתו של שמאי ילדה והוא פיתח את המעזיבה כדי לסכך שם לקטן, א"כ הם נהגו כשיטתם, ויש לומר ששם אינו נראה כסוכה והרואה חושב שזה לאויר, ומר זוטרא מקשה משוקת יהוא שהיתה בירושלים והיא היתה נקובה למקוה ונהגו עליה בירושלים בטהרה, וב"ש שלחו להרחיבה שהם סברו שעירוב מקואות כדי שיפחת ברובה, ולהלכה שנו במשנה שלעירוב מקואות מספיק כשפופרת הנוד בעוביה וחללה ב' אצבעות חוזרות למקומם, א"כ ב"ש נהגו כשיטתם, **עמוד ב** ויש לדחות ששם הרואה אומר שמרחיבים להוסיף מים, ויש להוכיח ממה ששנינו שר"א בר' צדוק אמר שכשלמד אצל ר' יוחנן החורני ראה שאכל פת חריבה במלח בשנת בצורת, והודיע לר' צדוק

והוא אמר שיביא לו זיתים וכשהביאם לו ראה שהם היו לחים, אמר ר' יוחנן שאינו אוכל זיתים, ואמר לר' צדוק ואמר ר' צדוק שיאמר לו שהחבית היתה נקובה וסתמוה השמרים ושנינו שחבית של זיתים מגולגלים לב"ש אינה צריכה להנקב ולב"ה צריכה להנקב, וכולם מודים שאם ניקבה וסתמוה שמרים טהורה, ואע"פ שר' יוחנן היה מתלמידי שמאי כל מעשיו נהג כב"ה, ואם נאמר שעשו כב"ש א"כ יש חידוש בר' יוחנן שבכ"ז נהג כב"ה, אך אם לא עשו מה החידוש שהיה נהג כב"ה, ועוד ראיה ששאלו את ר' יהושע מה דין צרת הבת, והוא אמר שזה מחלוקת ב"ש וב"ה, ושאלוהו מה ההלכה, אמר להם מדוע אתם מכניסים ראשי בין שני הרים גדולים בין שתי מחלוקות גדולות בין ב"ש וב"ה, מתירא אני שמא ירוצו את גולגלתי, אך מעיד אני לכם שבירושלים היו ב' משפחות גדולות משפחת בית צבועים מבן עכמאי, ומשפחת בן קופאי מבן מקושש, שהם בני צרות והיו מהם כהנים גדולים ששמשו על המזבח, ומוכח שעשו שאל"כ מדוע אמר שהוא מתירא, אך קשה שגם אם עשו מדוע הוא מתירא הרי ר' יהושע סובר שממזר הוא רק מחייבי מיתות ב"ד, אך יש לומר שהגם שאינו ממזר אך הוא פגום ק"ו מאלמנה שאין איסורה נוהג בכל ובנה פגום, זו שאיסורה שוה בכל ודאי שבנה פגום, אך קשה ששאלו את ר' יהושע על צרות והוא פשט להם מבני צרות, ויש לומר ששאלוהו על צרה, ואם נאמר שהיא אסורה כב"ה האם בני צרות של ב"ה אסורים לב"ש, והנ"מ לפשוט לענין בן מחזיר גרושתו לב"ה, אם אומרים ק"ו מאלמנה שאין איסורה שוה בכל בנה פגום מחזיר גרושתו שאיסורה שוה בכל ודאי בנה פגום, או שיש לפרוך שאלמנה היא עצמה מתחללת והוא אמר להם שעל צרות הוא מתירא

דף טז ועל בני צרות הוא ענה שהוא מעיד על ב' משפחות, עוד יש להוכיח שבימי ר' דוסא בן הרכינס התירו צרות לאחים, א"כ רואים שעשו כב"ש.

כשהתירו בימי ר' דוסא היה קשה הדבר לחכמים שהוא היה חכם גדול ועיניו קמו מלבא לביהמ"ד, אמרו מי יודיע לו אמר ר' יהושע אני אלך, ואחריו מי, אמרו ילך ר"א בן עזריה ואחריו מי, אמרו ילך ר"ע, וכשבאו לביתו נכנסה שפחתו ואמרה לו רבי חכמי ישראל באו אליך, אמר לה יכנסו ונכנסו, והוא הושיב את ר' יהושע על מטה של זהב, אמר ר' יהושע אמור לתלמידך אחר וישב, אמר לו מי הוא אמר לו ר"א בן עזריה הוא, אמר ר' דוסא יש בן לעזריה חברינו וקרא עליו את הפסוק **נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם**, והוא הושיב גם אותו על מטה זהב, אמר ר' יהושע אמור לתלמיד נוסף שישב אמר לו מי הוא אמר לו עקיבא בן יוסף, אמר ר' דוסא אתה הוא עקיבא בן יוסף ששמך הולך מסוף העולם עד סופו, שב בני שב כמותך ירבו בישראל, וסבבוהו בהלכות עד שהגיעו לצרת הבת ושאלוהו מה דינה, אמר להם מחלוקת ב"ש וב"ה, ושאלוהו מה ההלכה אמר להם כב"ה, אמרו לו שאמרו משמו שהלכה כב"ש אמר להם דוסא שמעתם או בן הרכינס, אמרו לו רבי, שמענו סתם, אמר להם יש לי אח קטן שהוא בכור שטן ויונתן שמו והוא מתלמידי שמאי הזהרון בו שלא יקפח אתכם בהלכות שיש לו ג' מאות תשובות בצרת הבת שהיא מותרת, אך אני מעיד שמים וארץ שחגי הנביא ישב על מדוכה זו ואמר ג' דברים, שצרת הבת אסורה, ושעמון ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית, ומקבלים גרים מהקרדוים ומהתרמודיים, וכשנכנסו נכנסו בפתח אחד ויצאו בג' פתחים, ואחיו יונתן פגש את ר"ע והקשה לו והעמידו, אמר לו אתה הוא עקיבא ששמך הולך מסוף העולם עד סופו אשריך שהגעת לשם אך לא הגעת לרועי בקר, אמר ר"ע שאפילו לא לרועי צאן, עמון ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית, כמו שאמרו שעולי מצרים כבשו הרבה ערים ולא כבשו עולי בבל והקדושה הראשונה קדשה רק לשעתה ולא לעתיד לבא, והניחום כדי שיסמכו עליהם עניים בשביעית, ומה שמקבלים גרים מהתרמודיים והקרדוים ורמי בר יחזקאל שנה שלא מקבלים גרים מהקרדוים, אמר רב אשי שיש לגרוס ברמי קרתוים, וללישנא בתרא רמי בר יחזקאל אמר שלא מקבלים מהקרדוים, ולכאורה זה היינו הך, ואמר רב

אשי שיש חילוק בין קרתויים לקרדויים, כמו שאומרים האנשים קרתויים פסולים, ר' יוחנן וסביא אמרו שלא מקבלים גרים מהתרמודיים, אך קשה ששנינו שכתמים שבאו מרקם טהורים, ור' יהודה מטמא שהם גרים וטועים בין העכו"ם, **עמוד ב** והקשו שם שמשמע שבין העכו"ם אפילו מתרמוד, ואמר ר' יוחנן שלפ"ז מקבלים גרים מתרמוד, ואין לומר שר' יוחנן אמר זאת אומרת אך לא סבר כך, הרי בכל מקום הוא סובר שהלכה כסתם משנה, ויש לומר שנחלקו אמוראים בדעת ר' יוחנן, ונחלקו ר' יוחנן וסביא מה הטעם שלא מקבלים גרים מתרמוד האם בגלל שהתערבו בהם עבדי שלמה או שהם צאצאים של בנות ירושלים, ולמ"ד שהם מעבדי שלמה מובן שהם אסורים כי עכו"ם ועבד שבא על בת ישראל הולד ממזר, אך למ"ד בגלל בנות ירושלים, נחלקו רב יוסף והחכמים בשם רבה בר בר חנה האם היו י"ב אלף גברים ועוד ו' אלפי קשתים או שהיו י"ב אלפי גברים ומהם ו' אלפי קשתים, וכשנכנסו עכו"ם להיכל הכל פנו לכסף וזהב והללו פנו על בנות ירושלים, שכתוב **נשים בציון ענו בתולות בערי יהודה**.

רב שמואל בר נחמני אומר בשם ר' יונתן ששר העולם אמר את הפסוק **נער הייתי גם זקנתי** שהרי להקב"ה אין זקנה ודוד לא היה זקן כל כך, ועוד אמר רב שמואל בשם ר' יונתן שמה שכתוב **ידו פרש צר על כל מחמדיה** נאמר על עמון ומואב, שכשנכנסו העכו"ם להיכל כולם פנו לכסף ולזהב, והם פנו לס"ת שכתוב בו **לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'** והם רצו לשורפו באש, ומה שכתוב **צוה ה' ליעקב סביביו צריו** אמר רב כמו שהיוונים בהומנא מצערים לאנשי פום נהרא.

רב יהודה אומר בשם ר' אסי שעכו"ם שקידש בזמן הזה חוששים לקידושו שמא הוא מעשרת השבטים, ואף שכל הפורש הוא מהרוב אך מדובר במקום שקבועים עשרת השבטים, כמו שאמר רב אבא בר כהנא על הפסוק **וינחם בחלח ותבור נהר גוזן וערי מדי חלח** הוא חלזון חבור זו חדייב.

דף יז נהר גוזן הוא גינוק ערי מדי הם חמדין וחברותיה או ניהר וחברותיה, ושמואל אומר שחברותיה הם כרך מושכי חידקי ודומקיא, ור' יוחנן אומר שכל הערים האלו הם פסולים שהתערבו בהם ממזרים, וכשאמר רב אבא לפני שמואל אמר לו ששנינו שבנך שבא מישראלית קרוי בנך והבא מעובדת כוכבים אינו בנך אלא בנה, ואף שיש בנות ישראל שנשבו בין העכו"ם שנשאום, ורבינא אמר שבן בנך הבא מהעכו"ם נקרא בנך, אך ידוע לנו שבנות ישראל לא התערבו באותו זמן, וללישנא בתרא, כשאמרו את זה לפני שמואל הוא אמר שלא זזו משם עד שעשאום עכו"ם גמורים שכתוב בה' **בגדו כי בנים זרים ילדו**, וכשרב יוסף ישב אחרי רב כהנא והוא ישב לפני רב יהודה הוא אמר שעתידיים ישראל לעשות יו"ט כשתחרב תרמוד ומה שנחרב זה תמוד, ולרב אשי תמוד הוא תרמוד והיא היתה עיר כפולה וכשנחרב מצד אחד היה מיושב מצד שני, וכשנחרב הצד ההוא מיושב הצד הראשון.

כשרב המנונא ישב לפני עולא והקשה בסוגיא זו, אמר עולא מה האיש ומה גבורתו אם לא שהרפניא היא עירו והתבייש רב המנונא, אמר לו עולא להיכן אתה נותן מיסים, אמר לו לפום נהרא, אמר לו א"כ זו עירך, ורב זירא אמר שהרפניא הוא ר"ת הר שהכל פונים בו והיינו הפסולים, ושנו בברייתא שמי שאינו מכיר את משפחתו ושבתו פונה לשם, ואמר רבא שהיא עמוקה משאול שכתוב **מיד שאול אפדם ממות אגאלם**, ולפסולי הרפניא אין תקנה, והפסולים שם הגיעו מהפסולים של מישן, והפסולים של מישן הגיעו מתרמוד, והפסולים בתרמוד הם מעבדי שלמה, וע"ז אומרים האנשים המידה הגדולה והקטנה מתגלגלת לשאול, ומשאול לתרמוד, ומתרמוד למישן, וממישן להרפניא.

פרק כיצד

משנה כיצד הפסול של אשת אח שלא היה בעולמו: כגון שהיו ב' אחים ומת אחד מהם ואח"כ נולד להם אח, ואח"כ יבם השני את אשת אחיו ומת, הראשונה יוצאת בגלל אשת אחיו שלא היה בעולמו והשניה מצד שהיא צרתה, ואם השני רק עשה בה מאמר

ומת השניה חולצת ואינה מתיבמת. **גמרא** ר"נ אומר שמי שקורא ראשונה אינו שיבוש וגם אם נקראת שניה אינו שיבוש **עמוד ב** שראשונה היא לנפילה והיא גם שניה לנישואין, אך קשה שודאי יכול להיות שהאח השני יבם ואח"כ כנס את אשתו, אלא הכוונה שניה בנישואיה לאח הראשון וליבם, ורב יהודה אמר בשם רב שאיסור באשת אח שלא היה בעולמו לומדים מהפסוק **כי ישבו אחים יחדיו ומשמע שהיתה להם ישיבה אחת בעולם**, למעט אשת אח שלא היה בעולמו, ומיחדיו לומדים שרק מי שמיוחדים בנחלה להוציא אחיו מן האם, ולרבה לומדים שיבוש הוא מאת מהאב בגזירה שוה **אחיה אחיה** מבני יעקב, ששם אחיה הוא מהאב ולא מהאם, ואין ללמוד מעריות שעדיף ללמוד אחים מאחים ולא אחים מאחיק, ואף ששנו אצל ר' ישמעאל שעושים גזירה שוה גם על מילים שונות כגון **ושב ובא** שאין הבדל בין שיבה לביאה, אך עדיף ללמוד מהדומה יותר, ואין ללמוד מלוט שכתוב **כי אנשים אחים אנחנו**, שעדיף ללמוד משנים עשר עבדין אחים אנחנו שהוא פנוי שהרי מספיק לכתוב בני אבינו וכתוב **אחים** ללמוד גזירה שוה, ואם היה כתוב רק אחים היינו לומדים מלוט, ואם נאמר שעדיף ללמוד מאחים שהוא פנוי וגם בלוט הוא פנוי שיכלו לכתוב רעים לכן יש ללמוד גם מיחדיו שמדובר במיוחדים לנחלה, ואם היה כתוב רק יחדיו היינו אומרים שרק אם הם מיוחדים באב ואם יהיה יבום לכן כתוב **אחים**, אך קשה שאין צד כזה שהרי יבום תלוי בנחלה וזה רק באח מהאב, יש לומר שכיון שזה חידוש גדול שמתירים ערוה ביבום, והיינו אומרים שיצטרכו שיהיו מיוחדים באותם אב ואם.

רב הונא אומר בשם רב ששומרת יבם שמתה מותר באמה משמע שהוא סובר שאין זיקה לאסור קרובות של זקוקה, אך א"כ הוא יכול לומר הלכה כמ"ד שאין זיקה, אך י"ל שאם היה אומר כך היינו אומרים שרק בב' אחים אין זיקה אך באח אחד יש זיקה, אך הוא יכל לומר הלכה שאין זיקה אפילו באחד, אך י"ל שאם היה אומר כך היינו אומרים שאפילו מחיים יהיה מותר בקרובות, ולכן אומר רב הונא שרק לאחר מיתה, ולא מחיים כדי לא לבטל מצות יבום, ולכאורה שנינו לקמן שיבמתו שמתה מותר באחותה, ומשמע שאסור באמה, ויש לומר שהוא מותר גם באמה וכתבו אחותה אגב הרישא שכתוב אשתו שמתה מותר באחותה ומשמע שאסור באמה, שזה איסור דאורייתא, לכן כתבו בסיפא שביבמה מותר באחותה.

רב יהודה אומר ששומרת יבם שמתה אסור באמה, ומשמע שהוא סובר שיש זיקה ומה שהוא לא אמר הלכה כמ"ד שיש זיקה שלא נאמר שרק באח אחד יש זיקה, קמ"ל שגם בב' אחים אסור ובאמת נחלקו בב' אחים, אך יש לומר שאם היה אומר הלכה שיש זיקה,

דף יח היינו אומרים שרק מחיים יש זיקה אך לאחר מיתה פקעה הזיקה, קמ"ל שהזיקה לא פוקעת לחינם, ולכאורה יש להוכיח ממה ששנינו שיבמתו שמתה מותר באחותה ומשמע שאסור באמה, ויש לדחות שמותר גם באמה ונקטו אחותה אגב הרישא שאשתו שמתה מותר באחותה ולא באמה שאסורה לן מדאורייתא, לכן כתבו בסיפא מותר באחותה, ורב הונא בר חייא מקשה ממה שכתוב במשנתנו שאם עשה בה מאמר ומת השניה חולצת ולא מתיבמת, ומשמע שהיא מותרת בלי מאמר, ואם יש זיקה א"כ צריכה להיות אסורה מדין צרת אשת אח שלא היה בעולמו בזיקה, אומר רבה שגם בלי מאמר היא תחלוץ ונקטו שעשה בה מאמר לחדש שהיא חולצת, ולא כב"ש שמאמר קונה קנין גמור וא"כ לא תצטרך חליצה, ואביי מקשה שלקמן שנינו שאם היו ב' אחים בעולם ומת אחד ללא ולד והשני עמד לעשות מאמר ביבמתו, ולא הספיק לעשות מאמר ונולד לו אח ומת, הראשונה יוצאת מדין אשת אח שלא היה בעולמו, והשניה או חולצת או מתיבמת, ולכאורה אם יש זיקה היא צרה של אשת אח שלא היה בעולמו בזיקה, ויש לדחות שהברייתא הזו היא כר"מ שאין זיקה, אך לכאורה ר"מ סובר שיש זיקה, ששנינו לקמן ד' אחים שב' מהם נשואים לב' אחיות ומתו הנשואים לאחיות חולצות ולא מתיבמות, ואם ר"מ סובר שאין זיקה א"כ כיון שהם

באים מב' בתים אח אחד ייבם אחת והשני ייבם את השניה, ויש לומר שלא מייבמים כיון שאסור לבטל מצות יבום, שיתכן שעד שאחד ייבם תמות השניה ואז ביטל מצות יבום, אך לכאורה אם אין זיקה מה אכפת לנו שתבטל שהרי ר"ג סובר שאין זיקה ומותר לבטל מצות יבמין, שר"ג אומר בב' אחים שנשואים לב' אחיות גדולה וקטנה ומת הנשוי לגדולה, שאם מיאנה הקטנה ייבם את הגדולה ואם לא מיאנה ימתין עד שתגדיל ותצא היבמה משום אחות אשה, ויש לומר שאין להקשות מר"ג על ר"מ, ור"מ חשש לשמא תמות ור"ג לא חשש לכך, אך יש לומר שמי שחושש חושש אפילו לספק ומי שלא חושש לזיקה לא חשש גם לודאי.

אמר אביי לרב יוסף שדברי רב יהודה שיש זיקה היא דעת שמואל ששנינו ששומרת יבם שקדש אחיו את אחותה אמרו בשם ר' יהודה בן בתירה שאומרים לו המתן עד שאחייך הגדול יעשה מעשה ושמואל פסק כמותו, אמר לו רב יוסף ואם נאמר שרב יהודה אמר את זה בשם רב מה קשה, אמר אביי שיהיה סתירה בדעת רב, אך יתכן שיש ב' אמוראים בדעת רב, ואביי סובר שאם יש מימרא מפורשת של שמואל שיש זיקה אין סיבה להעמיד כרב ויש מחלוקת אמוראים בדבריו, ואמר רב כהנא שכשאמר שמועה זו לפני רב זביד מנהרדעא הוא אמר לו שאתם שניתם כך בשם אביי, ואנו שנינו להדיא שרב יהודה אמר כך בשם שמואל ששומרת יבם שמתה אסור באמה כי יש זיקה, ושמואל הלך לשיטתו שפסק כר' יהודה בן בתירה, וצריך את שני המימרות שאם הוא היה אומר רק את הדין של שומרת יבם שמתה היינו אומרים שרק באחד יש זיקה ולא בשנים ואם היה אומר שהלכה כר' יהודה בן בתירה היינו אומרים שרק מחיים אסורה ואחר מיתה מותרת, קמ"ל שאסורה, כי הזיקה אינה יוצאת במיתה.

משנה שני אחים שמת אחד מהם והשני יבם את אשת אחיו ואח"כ נולד להם אח, ומת השני, הראשונה יוצאת מצד אשת אח שלא היה בעולמו והשניה מצד שהיא צרתה, ואם עשה בה מאמר ומת השניה חולצת ולא מתיבמת, ולר"ש מיבם מי שירצה או יחלוץ למי שירצה. **גמרא** ר' אושעיא אומר שר"ש חלק גם במשנה הראשונה והוא התיר בנולד ואח"כ יבם ממה שכתוב משנה נוספת, ואם הבבא הראשונה היא לרבנן זה ק"ו שאם יבם ונולד אח"כ אסרו רבנן שמצאה בהיתר, ק"ו שנולד ואח"כ יבם שמצאה באיסור שאסור, אלא החידוש הוא שגם בנולד ובסוף יבם התיר ר"ש והרישא באה להודיע את כוחו של ר"ש והסיפא באה להודיע את כחם של רבנן שאסרו גם יבם ואח"כ נולד, ור"ש יכל לחלוק גם ברישא רק חיכה לרבנן עד שסיימו דבריהם ואח"כ חלק עליהם, ור"ש יסבור שאשת אחיו שלא היה בעולמו אסורה רק באופן שהיה אח אחד שמת ואח"כ נולד לו אח או שהיו ב' אחים שלא יבמה האח ולא מת.

ויש להבין שביבם ובסוף נולד התיר ר"ש כי כשנולד מצאה בהתיר אך איל יתיר ר"ש נולד ובסוף יבם, ויש לבאר שר"ש סובר שיש זיקה והיא ככנוסה, ורב יוסף מקשה שבזיקה ומאמר הסתפק ר"ש אם היא ככנוסה ואיך יתכן שבזיקה לחוד היא ככנוסה, שהרי בג' אחים שנשואים לג' נכריות ומת אחד מהם ועשה בה השני מאמר ומת חולצות ולא מתיבמות שכתוב, **ומת אחד מהם יבמה יבא עליה** שרק מי שיש עליה זיקת יבם אחד מתיבמת ולא מי שיש עליה זיקת ב' יבמים, ור"ש סובר שייבם למי שירצה ויחלוץ לשניה וגם הוא מודה שלא מיבם את שניהן שמא יש זיקה והם כב' יבמות שבאות מבית אחד

דף יט ולא אומרים שייבם אחת מהן ויפטור את השניה שמא זיקה אינה ככנוסה והן ב' יבמות שבאות מב' בתים, א"כ רואים שר"ש הסתפק אם יש זיקה, ואין לומר שמדאורייתא אחת מהן מתיבמת והשניה פטורה, ורק מדרבנן אסור שלא יאמרו שב' יבמות שבאות מב' בתים אחת מתיבמת והשניה פטורה בלי כלום, שהרי שנינו להדיא בבבא שטעמו של ר"ש הוא מצד הספק של המאמר, שהוא אמר לחכמים שאם מאמרו של השני הוא מאמר א"כ הוא בועל את אשתו של שני, ואם אינו מאמר א"כ הוא בועל את אשתו

של ראשון, אמר אביי לרב יוסף שיש לחלק בין זיקת ב' יבמים לזיקת יבם אחד ורק ביבם אחד סבר ר"ש שבזיקה ככנוסה ובב' יבמים היא לא ככנוסה, אך יש ברייתא שלר"ש אין חילוק שר"ש אמר כלל שאם הלידה קודמת לנשואין לא חולצת ולא מתיבמת, ואם הנישואין קדמו ללידה או חולצת או מתיבמת, ומשמע שמדובר ביבם אחד ובכ"ז לא חולצת ולא מתיבמת, ויש לומר שמדובר בב' יבמין אך באחד או חולצת או מתיבמת, אך לפ"ז מה שכתב שכשנישואין קדמו ללידה או חולצת או מתיבמת ויכלו לחלק שכל זה בב' יבמים אך ביבם אחד, או חולצת או מתיבמת, ויש לומר שהברייתא דיברה רק בב' יבמים, אך יש לדחות שמדוע הוא אומר שזה כלל, ועוד הוכיח ר' אושעיא ששנינו שאם היו ג' אחים ושנים מהם היו נשואים ב' אחיות או אשה ובתה או אשה ובת בתה או בת בנה חולצות ולא מתיבמות ור"ש פטר, ואם נאמר שר"ש סובר שבזיקה ככנוסה יכול ליבם אחת והשניה תפטר, ורב עמרם אומר שמה שר"ש פטר הכוונה את השניה, אך יש ברייתא שר"ש פטר בשתייהן, אמר רבא שהכוונה שפטר את השניה שבזוג זה והשניה שבזוג זה, אך רבא טעה בד' זוגות שלא כתוב שהיו הרבה אחים אלא או אשה ובתה או בת בתה, ועוד שלא כתוב ר"ש פטר בארבעתן, ועוד קשה שיש ברייתא שר"ש פטר בשתייהן מהחליצה והיבום שכתוב **ואשה אל אחותה לא תקח לצרור**, שכשנעשו צרות זו לזו לא יהיה לך ליקוחים אפילו באחת מהן, אלא מבאר רב אשי שאם נפלו זו אחר זו מתיבמת הראשונה שבזיקה ככנוסה, ומדובר שהן נפלו יחד, ור"ש סובר כר' יוסי הגלילי שאומר שאפשר לצמצם,

רב פפא אומר שר"ש חלק ביבם ואח"כ נולד, אך הוא מודה שבנולד ויבם אח"כ שאסורה, וב' הבבות של המשניות הן לרבנן ובדרך של לא זו אף זו, ויש ברייתא כרב פפא שהיו ב' אחים בעולם ומת אחד ללא וולד, ועמד השני לעשות מאמר ביבמה ולא הספיק עד שנולד לו אח ומת, הראשונה יוצאת מצד אשת אחיו שלא היה בעולמו והשניה או חולצת או מתיבמת, ואם השני עשה מאמר ואח"כ נולד לו אח או שנולד לו אח ואח"כ עשה בה מאמר, ומת, הראשונה יוצאת מצד אשת אח שלא היה בעולמו, והשניה חולצת ולא מתיבמת **עמוד ב** ולר"ש ביאה או חליצה של אחת מהן פוטרת את צרתה, ואם חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה הצרה, ואם כנסה ומת ואח"כ נולד לו אח או שנולד לו אח ואח"כ כנסה ומת שתייהן פטורות מהחליצה והיבום, ואם כנסה ואח"כ נולד לו אח ואח"כ מת, לר"מ שתייהן פטורות מהחליצה והיבום, ור"ש אומר שכיון שמצאה בהתיר והיא לא עמדה עליו שעה אחת באיסור מיבם או חולץ למי שירצה, ולכאורה הבבא בסיפא זה לא כר"מ שלשיטתו אין הבדל בין יבם ואח"כ נולד לנולד ואח"כ יבם, אלא זה כר"ש וא"כ רואים שהוא חלק רק ביבם ואח"כ נולד ולא בנולד ואח"כ יבם.

מה שכתוב בבבא שיש עמד וכתוב לא הספיק, וקשה שאם עשה עשה ואם לא לא, אלא הכוונה שעמד לעשות מדעתה ולא הספיק ועשה בעל כרחו, וזה לא כרבי, שסובר שמאמר קונה בעל כרחו ולחכמים אינו קונה, ורבי לומד מביאה של יבמה שמועיל גם בעל כרחו וכן קידושין של יבמה מועיל בעל כרחו, וחכמים למדו משאר קידושין שזה רק לדעתה, ונחלקו אם יש ללמוד דיני יבמה מדיני יבמה, או שיש ללמוד דיני קידושין מקידושין.

מה שאמר ר"ש בבבא שביאה או חליצה באחת פוטרת צרתה יש להקשות שאם הוא דיבר באופן שנולד אח ואח"כ עשה מאמר הרי הוא לא חלק בנולד ולבסוף יבם, אלא הוא מדבר על עשה מאמר ואח"כ נולד לו אח, ואם חלץ לבעלת מאמר לא פטורה הצרה, שהרי הצרה היא ודאי ובעלת מאמר היא רק ספק, וספק לא מוציא מידי ודאי, ורב מנשיא בר זביד ישב לפני רב הונא ושאל מה טעמו של ר"ש, אך ר"ש אמר להדיא שטעמו הוא שמצאה בהיתר, אלא הוא שאל מה טעמם של רבנן אמר לו שכתוב ולקחה לו לאשה ויבמה שעדיין יבומים הראשונים עליה, ומה שכתוב שאם כנסה היא כאשתו לכל דבר, מבאר ר' יוסי בר חנינא שזה רק לגבי שמגרשה בגט ומחזירה.